

MARGIT SANDEMO

SAGAN
— UM —

Ísfólkið

Álagafjötrar 1

MARGIT SANDEMO

SAGAN
UM

Ísfólkið

Álagafjötrar 1

Álagafjötrar

Sagan um Ísfólkið 1
Álagafjötrar

© Margit Sandemo, 1982
Bókin heitir „Trollbunden“ á frummálinu.

© Katrin Agency, 2013
Íslensk útgáfa: JENTAS ehf., 2013

Þýðing: Snjólaug Bragadóttir
© kápa: Katrin Agency, 2012
Hönnun kápu: Jentas

ISBN 978-9979-64-020-2
Samningar er varða verk höfundar, þýðingu, kápu og útlit texta og notendarétt á þeim eru í eigu © Jentas ehf.

www.jentas.is
www.isfolkid.is
www.galdrameistarinn.is

JENTAS gefur bókina út á íslensku og dönsku.

Öll réttindi áskilin.
Bók þessa, eða hluta af henni, má ekki afrita með neinum hætti, hvorki með ljósmyndun, prentun, hljóðritun né á annan hátt, án skriflegs leyfis útgefanda.

Sagan um Ísfólkið

FYRIR ÓRALÖNGU, mörgum öldum, fór Þengill illi út í óbyggðir til að selja Satani sál sína.

Hann varð ættfaðir Ísfólksins.

Þengli var lofað gulli og grænum skógum gegn því að ein manneskja að minnsta kosti í hverjum lið ættarinnar skyldi vera í þjónustu Satans og vinna illvirki. Viðkomandi skyldi þekkjast á gulum kattaraugum og vera göldróttari en nokkur dæmi voru til um.

Bölvunin skyldi hvíla á ættinni þar til staðurinn fyndist þar sem Þengill illi hafði grafið niður pottinn sem hann notaði til að sjóða seyðið sem manaði myrkrahöfðingjann fram.

Svo segir þjóðsagan.

Hvort hún er sönn veit enginn.

Árið 1548 fæddist maður í ætt Ísfólksins, undir þessum álögum. Hann reyndi að snúa hinu illa til góðs með líferni sínu og var því kallaður Þengill góði. Þessi saga er um fjölskyldu hans og afkomendur.

Kannski má þó segja að hún fjalli mest um konurnar í ættinni.

1

HAUSTKVÖLD eitt árið 1581, þegar hrímþoka blandaðist eldsbjarma yfir Þrándheimi, voru tvær konur á gangi um göturnar án þess að vita hvor af annarri.

Önnur var Silja, tæplega 17 ára. Augu hennar voru sljó og starandi af einmanaleika og kulda. Hún gekk álút og setti í axlirnar til að verjast nepjunni og stakk kuldabláum höndunum inn í tuskurnar sem hún var klædd. Fótabúnaðurinn var skinnþjötur, bundnar um slitna skógarma og yfir fallegu, rauðbrúnu hárinu var ullarsjalið góða sem hún vafði um sig þegar hún fann sér náttstað.

Silja krækti fyrir lík á mjórri götunni. Líklega enn eitt fórnarlamb plágunnar, hugsaði hún. Þessi plága, ein af mörgum á öldinni, hafði banað allri fjölskyldu hennar fyrir þremur vikum eða svo og hrakið hana sjálfa á vergang.

Faðir hennar hafði verið járnsmiður á herragarði sunnan við Þrándheim en þegar hann, kona hans og öll börnin nema Silja voru dáið, var henni úthýst úr litla bústaðnum þeirra. Hvaða gagn gat stelpukrakki gert í smiðju?

Eiginlega var það Silju viss léttir að fara. Hún átti sér leyndarmál sem hún hafði aldrei sagt neinum, svo djúpt var á því í hjarta hennar. Í suðvestri var sérkennilegi fjallgarðurinn sem hún kallaði *Skuggalandið* eða *Kvöldlandið*. Alla hennar tíð höfðu þessir yfirþyrmandi tindar bæði skelft hana og heillað. Þeir voru svo fjarlægir að þeir sáust illa en þegar skin kvöldsólarinnar féll á þá skerptust línur og skuggar og óvenjulílegt hugmyndaflug telpunnar tók á rás.

Hún gat horft á fjöllin tímunum saman, smeyk og heilluð samtímis og séð í huganum nafnlausu verurnar sem höfðust við

þar. Þær liðu upp úr dölunum milli tindanna, svifu leitandi um loftið og nálguðust heimili hennar smám saman þar til hún greindi illt augnaráð þeirra. Þá var Silja vön að hlaupa í felur.

Verurnar voru raunar ekki nafnlausar. Fólkið á býlinu hafði alltaf talað í hálfum hljóðum um fjöllin í fjarska og það var einmitt hvíslið sem vakið hafði ótta Silju og hugmyndaflug. *Farðu aldrei þangað, var jafnan sagt. Þar eru bara galdrar og illska. Ísfólkið er ekki mennskt, það er afsprengi myrkurs og kulda og vei þeim sem nálgast hóbýli þess.*

Ísfólkið...? Undir því nafni gengu verurnar en enginn nema Silja hafði séð þær líða um loftin.

Hún vissi ekki hvað hún átti að kalla þær. Ekki voru þetta tröll og heldur ekki draugar. Djöflar var ekki rétt heiti en einhver viðundur eða forynjur voru þetta. Eitt sinn hafði hún heyrt húsbóndann á býlinu kalla baldinn hest *dímon*. Það var nýtt orð sem henni fannst henta verunum vel.

Hugarsýnir hennar um Skuggalandið voru svo sterkar að hana dreymdi það stundum og svaf þá óværum svefni. Það var eðlilegt að hún sneri baki við fjöllunum þegar hún yfirgaf býlið. Einhver frumhvöt hafði beint henni til Þrándheims. Þar var þó fólk og von um að fá hjálp í einsemd og neyð.

Fljótlega kom í ljós að enginn vildi hýsa ókunnuga þegar plágan fylgdi öllum á ferðum þeirra um landið. Hvergi var ástandið verra en í þröngum, sóðalegum götum og húsum sem stóðu hvert ofan í öðru.

Bara að komast inn um bæjarhliðið hafði tekið hana heilan dag. Loks hafði henni tekist það með því að slást í hóp fjölskyldna sem bjuggu í bænum og höfðu skroppið út fyrir. Hún hafði gengið hinum megin við vagn og smeygt sér fram hjá hliðverðinum. En þegar inn var komið var enga hjálp að fá. Hún hafði nærst á brauðskorpum sem fleygt var að henni út um glugga hér og þar og rétt nægðu til að halda í henni lífinu.

Frá torginu við dómkirkjuna bárust ölaðishróp og ókvæðisorð. Í barnaskap sínum hafði hún eitt sinn leitað þangað til að fá félagsskap annarra nátthrafna en brátt komið auga á þá köldu staðreynd að þetta var ekki staður fyrir lögulega, unga stúlku. Að mæta skrílnum hafði verið áfall sem hún reyndi að gleyma en það hafði ekki alveg tekist.

Hana verkjaði í fæturna eftir margra daga göngu. Óralöng leiðin til Þrándheims hafði tekið á krafta Silju og þegar hún fann enga líkn í bænum hafði sár vonleysistilfinning sest að innra með henni.

Hún heyrði rottur tísta í dyraskýlinu sem hún hafði stefnt á til að reyna að fá sé blund. Þá sneri hún frá og hélt áfram þrautagöngu sinni.

Ósjálfrátt laðaðist hún að eldsbjarmanum yfir klöppunum utan við bæinn. Eldi fylgdi ylur... en þetta var líkbrenna sem hafði logað í þrjá sólarhringa. Við hlið brennunnar var aftökustaðurinn.

Hún tautaði hraðmælt svolitla bæn: -Kæri Jesús, verndaðu mig fyrir illum öndum á sveimi. Gefðu mér hugrekki og styrk til að fara þangað svolitla stund. Ég verð að fá yl svo fætturnir detti ekki af mér.

Með hræðslu í saklausu hjartanu og augun á heillandi bjarmanum yfir klöppunum gekk Silja að bæjarhliðinu vestan megin.

Á SAMA TÍMA var unga aðalskonan Charlotte Meiden á ferð með mikilli leynd. Hún tiplaði á silkiskóm í ólýsanlegum sóðaskap, því frostið hafði stíflað göturennurnar og ruslið lá um allt. Í fanginu hélt hún á böggli, vandlega vöfðum í ullardúk og þar sem hún reyndi að hraða sér í átt frá glæsihýsi föður síns, raulaði hún í örvæntingu danslag til að dreifa huganum frá því sem hún hugðist fyrir.

Hún átti erfitt um gang, var náföl, svitaperlur stóðu á enni hennar og efri vör og hárið klesstist við vangana.

Hvernig henni hafði tekist að leyndu ástandi sínu mánuðum saman skildi hún varla enn, en hún var lítil og grönn og það hafði ekki séð mikið á henni. Tískan hafði líka hjálpað, kjólar voru víðir nánast frá öxlum og leyndu öllum vexti. Hún hafði líka alltaf reyrt sig miskunnarlaust í lífstykki. Ekki einu sinni einkaþernu hennar hafði grunað neitt.

Óskaplega óbeit hafði hún haft á lífinu sem óx innra með henni. Það var afleiðing skyndikynna við glæsilegan hirðmann Friðriks Danakonungs. Hann var kvæntur, en það heyrði hún fyrst eftir á. Kæruleysi eitt kvöld... og öll þessi eynd var refsingin. Og hann slapp alveg!

Hún hafði reynt að losna við aðskotadýrið í lífi sínu með ýmsum ráðum, drukkið sterk seyði, stokkið fram af háum stöllum og legið í heitum böðum en allt komið fyrir ekki... hún hafði meira að segja farið í kirkjugarðinn um nótt og framið þar óhugnað sem hún þurrkaði strax úr huga sínum. Aðskotadýrið inni í henni hélt í lífið af einstakri þvermóðsku.

Mikið hafði hún verið hrædd þessa mánuði og var enn. Einmitt núna var henni samt ekki mjög illa við óæskilegu lífveruna. Það var einhver önnur tilfinning komin í hjartað, hlýja og einhvers konar sorg og eftirsjá.

Nei, hún mátti ekki hugsa svona. Hún yrði að halda áfram og forðast að verða á vegi þeirra fáu sem voru á ferli á þessum tíma kvölds.

Óskaplega var kalt. Auminginn litli...

Nei. Nei!

Hún sá unglingsstúlku bregða fyrir í hliðargötu og skaust inn í dyraskot. Stúlkan gekk hjá án þess að sjá hana. Hún sýndist svo umkomulaus. Charlotte fylltist meðaumkun en kerrti svo hnakkann. Þetta var tilfinning sem hún mátti ekki leyfa sér

núna. Engan veikleika!

Hún yrði að hraða sér, komast út og inn um hliðið aftur áður en því yrði lokað klukkan níu. Hún óttaðist ekki hliðvörðinn, hafði skýringu á reiðum höndum ef hann skyldi spyrja. Skikkjan sem hún var sveipuð í var í eigu þjónustustúlku á heimilinu. Enginn þekkti hina fínu ungfrú Charlotte svona klædda.

Loks kom hún að hliðinu. Vörðurinn stöðvaði hana en hún lyfti bögglinum og sagði lágt: -Enn eitt lík. Ég fer bara með það út að...

Vörðurinn benti henni að fara í gegn án þess að líta nánar á hana.

Hún sá út í skóginn þar sem hvassa toppa grenitrjáanna bar við eldsbjarmann. Það var líka bjart af tungli í frostinu svo hún rataði auðveldlega. Bara að hún væri ekki svona þreytt. Henni leið mjög illa og ekki leyndi sér að handklæðið sem hún notaði til að stöðva blæðingarnar var orðið gegndrepa.

Barnið hafði hún fætt á hlöðuloftinu í hesthúsunum og bitið í spýtu til að hljóða ekki. Á eftir hafði hún legið örþreytt langa stund áður en hún vafði barnið tuskum án þess að líta á það og stóð upp, skjálfandi frá hvirfli til ilja. Naflastrenginn hafði hún ekki hirt um, ekkert tengt barninu kom henni við. Lágan, aumlegan grátinn hafði hún kæft með tuskubút. Það lifði enn, hún fann hreyfingu öðru hverju. Gott að það vældi ekki við borgarhliðið.

Hún hafði fjarlægt öll ummerki á hlöðuloftinu og nú var bara að losna við skammarbyrðina og komast óséð heim. Þá fyrst yrði hún frjáls. Loksins!

Nú var hún komin nógu langt inn í skóginn. Þarna undir stóra grenitrénu, langt frá stígnum...

Charlotte Meiden hríðskalf þegar hún lagði böggulinn á freðna en snjólausa jörðina. Hún var að bresta í grát þegar hún vafði

ullarklæðinu og sjalínu betur utan um barnið og setti mjólkurkrús við vanga þess. Auðvitað vissi hún að barnið næði aldrei mjólkinni en vildi ekki hugsa meira um það.

Andartak stóð hún kyrr meðan um hana fór bylgja saknaðar og örvæntingar en svo staulaðist hún á ísköldum fótum aftur í átt að bæjarhliðinu.

SILJA GEKK ÁFRAM, þakklát fyrir tunglskinið sem varpaði daufum bjarma á göturnar og auðveldaði henni að sjá hvar hún stigi niður og forðast skot og skúra á leiðinni. Eins og í leiðslu hreyfði hún fæturna skref fyrir skref án þess að hugsa. Ef hún leyfði sér það fyndi hún fyrir kuldanum, hungrinu, þreytunni og þeirri staðreynd að hún hafði ekkert markmið og átti sér enga framtíð.

Þá heyrði hún grát nálægt.

Hún stansaði og var þá stödd í þröngu sundi, ekki ýkja langt frá bæjarhliðinu í vestur. Nær koldimmt var í sundinu, tunglskinið náði ekki niður. Gráturinn barst úr bakgarði, út um hálfopna dyragætt.

Það var greinilega barn sem grét svona sárt. Silja gekk hikandi inn í garðinn. Þar var öllu bjartara því tunglið lýsti upp þennan litla blett milli lágreistra húsa.

Lítil telpa kraup þar hjá líki af konu. Barnið togaði í föt móður sinnar til að vekja athygli hennar.

Silja var bara barn sjálf en þó jafnframt ung kona. Hana skar í hjartað við að sjá til barnsins en hún forðaðist að nálgast konuna. Andlitið, froðan í munnvikunum... allt benti til þess að hér hefði plágan verið að verki.

Þrændalög höfðu orðið illa úti af völdum farsóttarinnar og eiginlega voru þær tvær núna. Alls kyns sjúkdómar voru kallaðir plágan og í þetta sinn hafði hún borist frá Danmörku. Hún var líka kölluð *spánska veikin* og einkenni hennar voru

niðurgangur, hiti og brjóstverkir. Samtímis hafði borist önnur plága frá Svíþjóð, henni fylgdu kýli, ofsalegur höfuðverkur sem firrti fólk vitinu, og stingur í síðunni. Silja þekkti einkennin, hún hafði margsinnis séð þau.

Litla telpan hafði ekki komið auga á hana. Silja hugsaði hægt vegna þreytunnar en hún vissi að hún ein hafði lifað af heima og gengið um innan um líkin án þess að smitast. Hún óttaðist ekki um sjálfa sig... en hvað um barnið? Telpan hafði litla von um að bjargast og ef hún yrði áfram þarna hjá líkinu dæi hún örugglega.

Silja kraup hjá barninu sem nú sneri grátbólgnu andlitinu að henni. Þetta var falleg telpa, sterklega byggð, með dökka lokka, dökk augu og vel lagaðar hendur.

-Mamma þín er dái, sagði Silja blíðlega. -Hún getur ekki frammar talað við þig. Nú verðurðu hjá mér.

Varir telpunnar skulfu en hún var hætt að gráta af einskærri hræðslu.

Silja stóð upp og athugaði allar þrennar húsdýrnar út í garðinn. Þær voru læstar. Konan hafði ekki átt heima hér, hafði kannski bara ráfað inn í garðinn til að deyja. Enginn myndi opna þótt Silja bankaði, það hafði reynslan kennt henni.

Í hasti reif hún ræmu af kjólfaldi sínum og hnýtti saman á þann veg að vöndullinn líktist brúðu. Hún lagði hana í fang dánu konunnar svo hún gengi ekki aftur og fylgdi dóttur sinni. Svo bað hún hljóða bæn fyrir sálu hinnar látnu.

-Komdu, sagði hún við telpuna. -Við þurfum að fara.

Sú litla streittist á móti. Hún hélt fast í kápu móður sinnar, fallega flík og óslitna. Telpan var líka vel klædd, í einföldum, snotrum fötum. Móðirin hafði augljóslega verið gullfalleg en nú störfðu brostin, dökk augun upp í tunglsljósið.

Það hvarflaði ekki að Silju að taka fínu kápuna til að ylja sjálfri sér. Fyrir því voru margar ástæður, en þó einkum sú að

tilhugsunin ein var óhugnanleg.

-Komdu nú, sagði hún aftur og reyndi að heyra ekki kjökrið. Hún losaði varlega takið og tók telpuna upp.

-Við verðum að reyna að finna mat handa þér.

Hvar hún fyndi hann, hafði hún enga hugmynd um en orðið *matur* verkaði eins og galdur. Telpan lét undan með þungri stunu og lét bera sig út úr garðinum. Hún leit um öxl til móður sinnar með þvítíkri sorg og örvæntingu í augunum að Silja myndi aldrei gleyma því.

Telpan grét lágt síðasta spölinn að hliðinu. Líklega hafði hún grátið svo lengi að hún var of uppgefin til að sýna mótþróa.

Nú var vandi Silju tvöfaldur. Hún bar líka ábyrgð á annarri manneskju, barni sem að líkindum dæi úr plágunni á næstu dögum... en þangað til yrði hún að sjá um að hún sylti ekki.

Þær nálgust hliðið, bjarminn frá líkbrennunni sást allt staðar milli húsanna. Jörð var svo frosin að ekki var hægt að grafa þá dónu svo það varð að brenna þá. Annars voru til fjöldagrafir sem... Nei, Silja vildi ekki hugsa um slíkt núna.

Hún kom auga á konu sem hallaði sér upp að húsvegg og virtist í þann veginn að síga niður. Silja gekk hikandi til hennar.

-Get ég hjálpað þér? spurði hún varfærnislega.

Konan sneri sér að henni, sljó á svip. Hún var ung og augljóslega af æðri stigum en þessa stundina var hún náföl og svitinn lak niður andlitið.

Þegar hún sá Silju tók hún á öllu sínu og hélt áfram. -Mér getur enginn hjálpað, sagði hún lágt og hvarf fyrir húshornið. Silja horfði á eftir henni en hreyfði sig ekki. Líklega plágan, hugsaði hún. Þá get ég ekkert gert.

Loks kom hún að hliðinu. Enn var stund þar til því yrði lokað. En Silja ætlaði sér ekki inn í bæinn aftur. Þar væri enga hjálp að fá henni og telpunni til handa, svo mikið var víst. Hún yrði að finna hlöðu eða annað útihús í sveitinni.

Bara að þær rækjust ekki á rándýr!

Þau væru kannski ekkert verri en útigangsfólkið við torgið í bænum, fyllibyttur og samviskulausar manneskjur sem áreittu hana ef hún kom inn á svæðið. Þeim var nákvæmlega sama um smithættuna og sumir vissu að þeir voru dauðvona en vildu njóta lífsins lystisemda áður.

Hliðvörðurinn spurði hvert hún ætlaði svona seint en hann hafði minni áhuga á þeim sem fóru en hinum sem komu. Hún sagðist hafa verið rekin burt vegna sjúkdómseinkenna og hann var snöggur að hleypa þeim út, kærði sig kollóttan um að þær gætu borið smit víðar. Öllu skipti að þær færu burt úr bænum hans.

Ylurinn frá eldinum var freistandi. Silja greikkaði sporið ef þeir skyldu slökkva í brennunni áður en hún næði þangað. Fyrst þurfti hún þó gegnum skóglendið sem var milli bæjarins og aftökustaðarins. Hún hafði villst á þennan skelfilega stað, Gálgavöll, fyrst þegar hún kom til Þrándheims, en flýtt sér burt, hrædd við lyktina og það sem hún sá.

Nú laðaðist hún þangað vegna ylsins, þráði að rétta ískaldar hendurnar að bálinu, snúa bakinu að því og finna ylinn streyma gegnum fötin, í kroppinn sem hafði bara fundið kulda í óteljandi daga og nætur... tilhugsunin líktist draumi.

Skógurinn.... Hún nam staðar í skógarjaðrinum.

Silja hafði alltaf óttast skóg, eins og flestir sem alast upp á opnum svæðum. Í honum leyndist svo margt.

Telpan var nú farin að íþyngja örþreyttum líkama Silju svo hún varð að setja hana niður.

-Geturðu gengið? spurði hún. -Ég skal halda á þér bráðum aftur.

Barnið svaraði ekki, hlýddi bara ósjálfrátt og kjökraði öðru hverju.

Það var svo dimmt milli trjáanna. Augu Silju voru orðin allvön

myrkrinu og nú greip óttinn hana. Henni fannst hún sjá dularfullar verur með logandi augu í hverjum skugga. Svart var ekki bara svart, það var í mörgum litbrigðum áður en það gat kallast grátt.

Telpan var líka hrædd og það svo að hún gleymdi að gráta, þrýsti sér bara upp að Silju og rak upp lágt kvein.

Silja var þurr í munninum og kyngdi í sífellu en óttinn gaf sig ekki. Þær tóku eitt skref í einu og hún reyndi að einbeita sér að bjarmanum hinum megin. Hún þorði ekki að líta við en hafði á tilfinningunni að vera elt af útlínulausum verum sem liðu um...

Þær voru komnar um það bil miðja vegu þegar Silja fann blóðið renna úr andlitinu og þjóta gegnum líkamann. Hún tók andköf.

Aftur heyrði hún barnsgrát. Þetta var of mikið. Svona grát vildi hún ekki heyra.

Skyndilega fékk hún ákafan hjartslátt.

Ungbarnsgrátur í miðjum skógi. Skelfilega aumlegt hljóð.

Það gat bara þýtt eitt... útburð.

Silja var dauðhrædd við útburði. Hún hafði heyrt ótal sögur um þá og alltaf óttast að rekast á einn slíkan. Þeir voru lífshættulegir.

Útburður var afturganga barns sem fæddist með leynd og hafði endur fyrir löngu verið borið út til að deyja. Þeir vitjuðu allra sem gengu fram hjá týndri gröf þeirra. Hún vissi hvernig fór fyrir þeim sem komu of nálægt slíkri gröf í skóginum. Hún hafði heyrt sögur um ungbarnafturgöngur á stærð við hús. Þær þrömmuðu á eftir fólki svo jörðin nötraði og lögðust á herðar þess svo það sökk upp að hnjám. Þær gátu líka breytt sér í svarta hunda, höfuðlaus barnslík, hrafna og skriðdýr, allt meinill kvikindi.

Silja stóð sem lömuð. Fæturnir neituðu að hlýða þeirri hugsun að hlaupa sem hraðast burt.

En litla telpan sem þrýsti sér upp að henni brást öðruvísi við. Hún sagði eitthvað sem Silja skildi ekki. Eitt orð, kannski nafn sem hljómaði eins og *Nadda*.

Gæti hún hafa átt lítið systkini sem hafði dáið? Það var ekki útilokað.

Telpan togaði í hönd Silju til að fá hana í áttina sem gráturinn kom úr, inn milli grenitrjáanna nokkuð til hliðar við stíginn en Silja taldi að þær væru á.

Silja var treg í taumi, vildi helst fara í hina áttina.

Barnið endurtók orðið eða nafnið og var í þann veginn að fara að gráta aftur.

-Þetta er hættulegt, mótmælti Silja. -Við verðum að flýta okkur burt.

Hlaupa burt? Með risavaxna afturgöngu á hælunum? Það yrði enn verra.

Þá mundi hún annað, öllu notalegra. Útburðir óskuðu þess heitast að fá skírn. Þess vegna hrópuðu þeir á móður sína.

Hvað þurfti að gera til að veita afturgöngum frið? Lesa messu yfir þeim? En hún var enginn prestur. Eða... bíðið við. Það var til einhver þula. Bara að hún myndi þetta. *Ég skíri þig...*

Best væri að gera þetta allt í einu.

Silja dró andann djúpt og romsaði síðan upp úr sér öllum þeim bænum sem hún hafði lært, bæði kaþólskum og lúterskum, brotum sem hún mundi úr bernsku og það sem presturinn hafði kennt henni.

Ofurhikandi og tilbúin að flýja við minnsta hættumerki, nálgast hún útburðinn. Hann var hættur að gráta. Bænirnar höfðu dugað.

Hún varð ögn hugaðri og herti gönguna. Í huganum reyndi hún að setja saman einhvers konar skírnarþulu. Telpan togaði í hana og vildi að hún flýtti sér. Silja tautaði fyrir munni sér:

-Ég fann þig um dimma nótt. Þess vegna skíri ég þig Dag ef þú

ert drengur. Þú varst dæmdur til að deyja... ég veit ekki fyrir hve löngu. Þess vegna skaltu heita Líf ef þú ert stúlka.

Var þetta kjánalegt? Dugði það sem skírnarathöfn? Til öryggis bætti hún við: -Í Jesú nafni, amen. Henni fannst hún ekki eiga neitt með það að segja svo heilög orð. Það var prestanna.

Gæti verið hættulegt að skíra útburð Líf? Kannski efldist hann allur og magnaðist. Nei, hún mátti ekki hugsa þannig. Nú hafði hún gert sitt besta og varð bara að gera ráð fyrir að það nægði.

Telpan vildi endilega finna útburðinn og það styrkti þá trú Silju að hún hefði átt yngra systkini. Ekki þýddi að reyna að stöðva hana svo Silja elti hana bara.

Einhvers staðar hér hlaut þetta að vera. Hún nam staðar, beygði sig og tók að leita í myrkrinu undir trjánum. Hjartað hamaðist af ótta og kaldir fingurnir skulfu.

Að snerta útburð...

Hvernig væri tilfinningin? Fyndi hún fyrir einhverju? Kannski voru bara skinin beinin eftir... eða væri þetta slímugt og ógeðslegt? Gæti það verið sterkt og gripið um handlegg hennar? Hún vildi helst hlaupa frá þessu öllu en þá hrökk hún við.

Litla telpan hafði greinilega fundið eitthvað. Hún masaði heil ósköp en Silja skildi ekki orð. Þá rak hún höndina í harðan hlut og þreifaði á honum. Það var handfang úr tré, á íláti sem líktist ölkrús með loki.

Það var ekkert hættulegt og hún þreifaði betur fyrir sér.

Ullardúkur... hlýrri en köld jörðin. Böggull.

Þegar hún snerti hann byrjaði vesældarlegi gráturinn aftur. Silja tók á öllum kjarki sínum og stakk hendinni inn í böggulinn.

Hlýtt hörund. Þetta var barn... og lifandi, engin afturganga, bara lítið barn sem borið hafði verið út til að deyja.

-Þakka þér fyrir, hvíslaði hún að telpunni. -Þú bjargaðir barnslífi.

Telpan þreifaði ákölf á barninu. -Nadda, sagði hún enn og Silja hafði ekki brjóst í sér til að ýta henni frá, ef hún væri smitberi.

Silja hristi krúsina og það gutlaði í henni. Hún stakk fingrinum í innihaldið, glóðvolgan vökva, og sleikti hann.

-Mjólk! Guð á himnum, þetta var mjólk.

Hún hrökk við þegar hún áttaði sig á því að hún var komin með krúsina upp að munninum, tilbúin að drekka allt í einum teyg.

Hún mátti ekki gleyma börnunum.

Bara smásopa?

Nei, hún gæti ekki hætt.

Telpan fyrst. Hún mætti fá þriðjunginn.

Sú litla drakk af slíkri nautn að það var erfitt að taka krúsina frá henni og þá fauk svo í hana að Silja varð næstum smeyk.

-Nadda þarf að fá líka, hvíslaði hún og telpan róaðist. Mjólkin hafði sín áhrif strax. Það þurfti ekki mikið í svona lítinn kropp.

En ungbarnið? Hvað átti hún að gera?

Það var sveipað í mörg lög af dúkum. Innst var línþjatla sem virtist ljósgrá í myrkrinu. Lilja sneri upp á horn á henni og dýfði því í mjólkina.

En barnið vildi ekki drekka. Silja hafði lítið vit á ungbörnum og vissi ekki að þau eru oft mett fyrsta sólarhringinn og þurfa ekki fæðu... eða að sum þeirra þurfa að læra að sjúga. Hún var hjálparvana.

Hvernig sem hún reyndi vildi barnið ekki mjólk og loks gafst hún upp. Þau urðu að halda áfram en hún gat ekki haldið á krúsinni líka og sakbitin drakk hún afganginn. Mjólkin var ekki ýkja góð þegar hún var stolin frá öðrum.

Svo tók hún böggulinn í fangið og leiddi telpuna. Skyndilega fór hún að hlæja. Hvað var hún eiginlega að gera? Haltur leiðir blindan, hugsaði hún. Varla yrði hún börnunum til mikils gagns.

Mjólkin hafði styrkt þær nokkuð og Silja var ekki lengur eins hrædd við myrkrið. Brátt sást eldsbjarminn vel milli trjána.

Hún nam staðar í jaðrinum hinum megin og sá þá niður á viðbjóðslegan aftökuvöllinn við klappirnar þar sem brennan var. Vond lykt var af reyknunum og framan við bálið stóðu gálgarnir, svartir að sjá, og við hlið þeirra pyndingartólin sem lýstu hugviti mannanna við að þína hver annan. Þar var gapastokkur og lítið bál við hlið hans, til að hita tengur og sverð. Einnig stórir, óhugnanlegir krókar til að hengja afbrotamenn á og fleira svo ógeðslegt að Silja stundi við að horfa á það.

Mest áberandi var þó strekkhjólíð þar sem menn voru teygðir þar til öll bein brotnuðu, hryggurinn brast og...

-Nei, kveinaði hún. -Ó, nei!

Menn voru á sveimi milli tólanna. Hún sá böðulinn með svörtu hettuna og fulltrúa hans, fyrirlitnasta mann í Þrándheimi, sem snarsnerist kringum hann... og menn fógetans voru á hverju strái. Þarna komu tveir með ungan mann á milli sín, ljóshærðan með hendurnar bundnar á bak aftur. Það átti að binda hann á hjólíð.

-Nei, ekki gera þetta, hvíslaði Silja.

Hún sá vangasvip hans í bjarmanum frá brennunni. Hann var ungur og glæsilegur. Silju skar í hjartað. Það var eins og hún fyndi kvalirnar sem hann átti eftir að líða.

Aðrir biðu við tólið sem myndi brjóta hvert bein í líkama mannsins.

Böðullinn gekk fram og aftur og hélt á öxi með breiðu blaði.

Fyrst átti að kvelja piltinn og svo að drepa hann.

Nei, Silja vildi ekki horfa á þetta. Hún hafði ekki kynnst mörgum ungum mönnum en þessi var sérstakur. Hvað hafði hann gert af sér? Var hann þjófur? Nei, þá væri þetta of mikið tilstand. Hann hlaut að vera eitthvað merkilegra.

Lengra var hún ekki komin í hugsunum sínum þegar hún

hrökk illa við. Dimm rödd kvað við fyrir aftan hana.

-Hvað ert þú að gera hér, kona?

Silja og telpan sneru sér snöggvið og barnið rak upp hræðsluóp. Silju tókst að stilla sig um að gera það líka.

Milli trjástofnanna stóð hávaxin vera sem virtist bæði maður og dýr... eða hvorugt. Hann var klæddur hálf síðri flík úr úlfsveldi og það var sérkennileg hettan sem gaf honum dýrslega yfirbragðið. Herðarnar voru gríðarmiklar og þéttar eins og á nauti. Þíð augun glömpuðu og andlitið var afar svipmikið, frítt en samt óhugnanlegt. Hann sýndi tennurnar, næstum eins og úlfur. Hún sá hann aðeins þegar eldurinn blossaði upp en þess á milli var hann bara skuggavera og stóð grafkyrr.

Hún svaraði spurningunni skjálfrödduð: -Ég vildi bara fá yl frá eldinum, herra.

-Átt þú þessi börn? spurði hann hvasst.

-Ég? Hún gat ekki annað en brosað. -Ég er bara 16 ára. Ég fann þau í kvöld. Þau voru yfirgefin.

Hann virti hana vandlega fyrir sér og hún varð að líta undan, dauðhrædd við þennan yfirþyrmandi mann. Telpan var líka hrædd og faldi sig í pilsu Silju.

-Þú bjargaðir þeim, sagði hann loks. -Viltu bjarga einu mannlífi enn í nótt?

Hún koðnaði undan brennandi augnaráði hans og óskýranlegur ótti greip hana. Hún var ringluð og vandræðaleg þegar hún svaraði. -Einu mannlífi enn? Ég veit ekki... skil ekki...

-Þú ert svo tekin í andliti af hungri og kulda að þú sýnist nokkrum árum eldri en þú ert. Þú getur bjargað lífi bróður míns. Viltu það?

Sem snöggvast flaug um huga hennar að ólíkari bræður hefði hún aldrei séð en laglega, ljóshærða piltinn niðri á vellinum og þennan dýrslega mann með svartan hárflóka niður undir augu.

-Ég vil ekki að hann deyi, sagði hún hikandi. -En hvernig á ég að geta bjargað honum?

-Ég get það ekki sjálfur, svaraði maðurinn. -Of margir vilja hafa hendur í hári mínu. Ég yrði drepinn og gagnaðist honum þá lítið. En þú...

Hann tók samanbrotið blað upp úr vasa á loðfeldinum.

-Hérna. Taktu þetta bréf. Það er með innsigli konungs. Segðu að þú sért konan hans og hann eigi börnin. Þið búið hér um slóðir, hann heitir Niels Stierne og er sendiboði konungs. Hvað heitir þú annars?

-Silja.

Hann gretti sig. -Cecilie áttu að heita, kjáninn þinn. Þú getur ekki heitið Silja eins og ómerkileg bóndadóttir. Þú ert greifynja, hugsaðu um það. Þú þarft að koma bréfinu í vasa hans og láta sem þú finnur það þar.

Það var áhættusamt, hugsaði hún. -Hvernig get ég þóst vera greifynja? Því trúir enginn.

-Hefurðu ekki litið á barnið sem þú heldur á? spurði hann hranalega.

Hún leit niður. -Nei, en...

Bjarminn frá brennunni var mikill núna og hún sá allvel til.

Utan um böggulinn var sjal úr finni ull, svo þunnt og mjúkt að Silja hafði aldrei séð þess líka. Gylltir þræðir voru ofnir í það og mynduðu mjög fallegt mynstur. Frönsk lilja, kallaðist það víst. Út undan því stóð drifhvítur dúkur, sá sem hún hafði dýft í mjólkina.

Maðurinn steig skrefi nær og Silja hörfaði ósjálfrátt. Það var eins og af honum stafaði heiðinni forneskju og dulúð en jafnframt var hann sérlega aðlaðandi og bjó yfir miklu valdi.

-Barnið er blóðugt í framan, sagði hann og strauk blóðið af með dúkhorninu. -Það er nýfætt. Ertu viss um að þú eigir það ekki?